

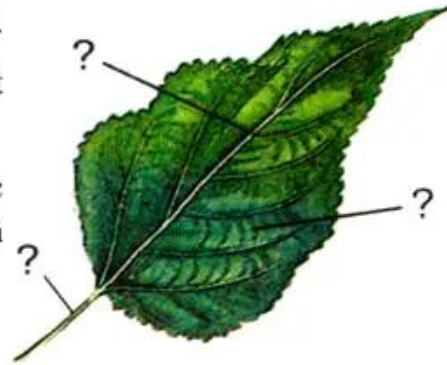
Chương IV. LÁ

Bài 19 ĐẶC ĐIỂM BÊN NGOÀI CỦA LÁ

Lá là cơ quan sinh dưỡng của cây. Vậy lá có những đặc điểm gì ?

- ▼ – Xem H.19.1, cho biết tên các bộ phận của lá.
- Trả lời câu hỏi : chức năng quan trọng nhất của lá là gì ?

Lá có nhận được ánh sáng mới thực hiện được chức năng này. Vậy những đặc điểm nào giúp lá nhận được nhiều ánh sáng ?

Hình 19.1. Các bộ phận của lá

1. Đặc điểm bên ngoài của lá

a) Phiến lá

- ▼ Quan sát các lá có trong H.19.2 hoặc các lá đã mang đến lớp.
- Nhận xét hình dạng, kích thước, màu sắc của phiến lá, diện tích bề mặt của phần phiến so với cuống.

Hình 19.2. Lá của một số loại cây

1. Lá trúc đào ; 2. Lá rau muống ; 3. Lá rau ngót ; 4. Lá địa lan ;
5. Lá kinh giới ; 6. Lá lốt ; 7. Lá xương sông ; 8. Lá rau má ; 9. Lá sen

- Tìm những điểm giống nhau của phần phiến các loại lá.
- Những điểm giống nhau đó có tác dụng gì đối với việc thu nhận ánh sáng của lá ?

b) Gân lá

- ☐ Lật mặt dưới của lá sẽ nhìn rõ được gân lá. Quan sát H.19.3 ta có thể phân biệt ba kiểu gân chính : gân hình mạng, gân song song và gân hình cung.

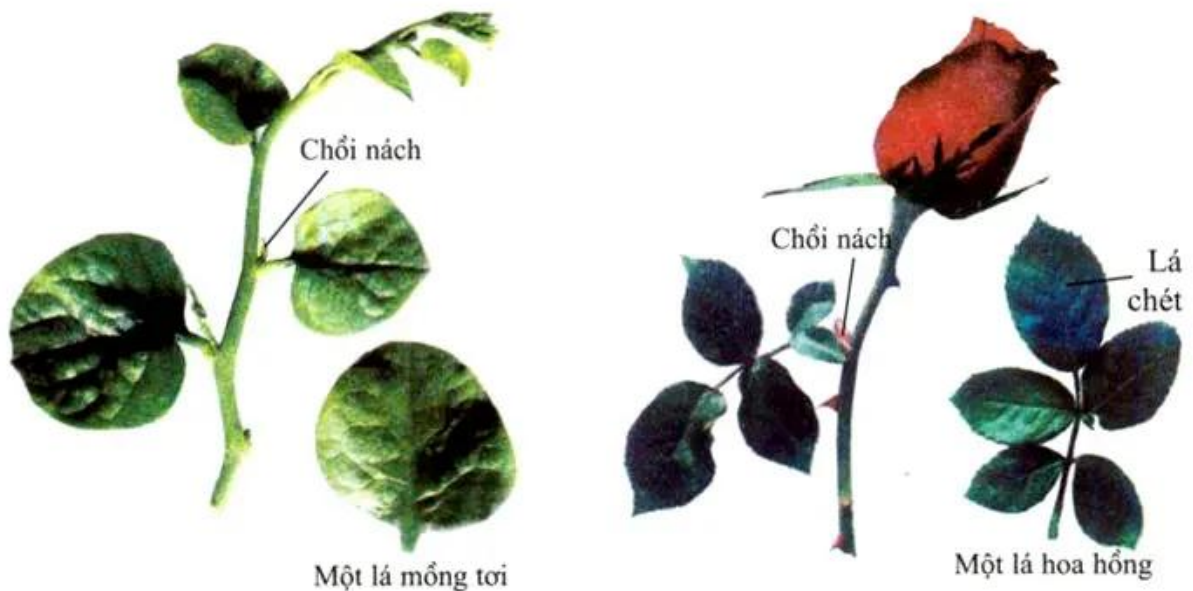
Gân hình mạng (lá gai)   Gân song song (lá rẻ quạt)

Gân hình cung (lá địa liền)

Hình 19.3. Các kiểu gân lá

- ▼ Hãy tìm ba loại lá có kiểu gân khác nhau.

c) Lá đơn và lá kép

Một lá mỏng tươi

Một lá hoa hồng

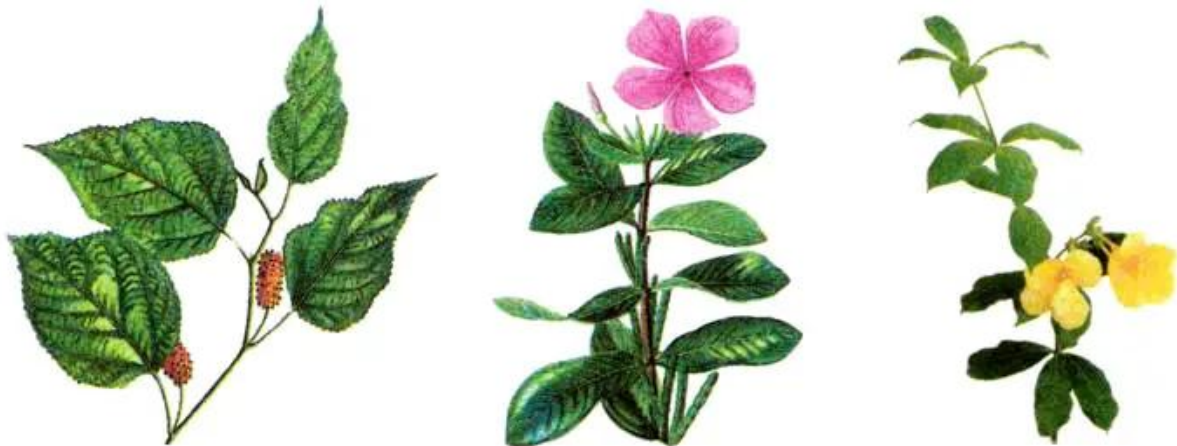
Lá đơn (lá mỏng tươi)

Lá kép (lá hoa hồng)

Hình 19.4. Lá đơn và lá kép

- Quan sát H.19.4 ta có thể phân biệt lá đơn và lá kép bằng các đặc điểm sau :
- Lá đơn, ví dụ lá mỏng tơi : có cuống nằm ngay dưới chồi nách, mỗi cuống chỉ mang một phiến, cả cuống và phiến rụng cùng một lúc.
  - Lá kép, ví dụ lá hoa hồng: có cuống chính phân nhánh thành nhiều cuống con, mỗi cuống con mang một phiến (gọi là lá chét), chồi nách chỉ có ở phía trên cuống chính, không có ở cuống con, thường thì lá chét rụng trước, cuống chính rụng sau.
- ▼ Hãy chọn một lá đơn và một lá kép trong số các lá đã mang đến lớp.

2. Các kiểu xếp lá trên thân và cành

Mộc cách (lá cây dâu)   Mộc đôi (lá cây dứa cạo)   Mộc vòng (lá cây dây huỳnh)

Hình 19.5. Các kiểu xếp lá trên thân và cành

- ▼ Quan sát H. 19.5 và 3 vật mẫu thật về các kiểu xếp lá trên thân và cành.
- Hãy điền vào bảng dưới đây những thông tin mà em biết :

STT	Tên cây	Kiểu xếp lá trên cây	
		Có mấy lá mọc từ một mấu thân	Kiểu xếp lá

- Lần lượt cầm 3 cành đã quan sát lên, nhìn từ trên ngọn cành xuống, từ các phía khác nhau vào cành, có nhận xét gì về cách bố trí của các lá ở mấu thân trên so với các lá ở mấu thân dưới ?

– Trả lời câu hỏi :

+ Có mấy kiểu xếp lá trên thân, cành ? Là những kiểu nào ?

+ Cách bố trí của lá ở các mấu thân có lợi gì cho việc nhận ánh sáng của các lá trên cây ?

Lá gồm có phiến và cuống, trên phiến có nhiều gân. Phiến lá màu lục, dạng bản dẹt, là phần rộng nhất của lá, giúp hứng được nhiều ánh sáng. Có ba kiểu gân lá : hình mạng, song song và hình cung. Có hai nhóm lá chính : lá đơn và lá kép.

Lá xếp trên cây theo ba kiểu : mọc cách, mọc đối, mọc vòng. Lá trên các mấu thân xếp so le nhau giúp lá nhận được nhiều ánh sáng.

Câu hỏi ?

1. Lá có những đặc điểm bên ngoài và cách sắp xếp trên cây như thế nào giúp nó nhận được nhiều ánh sáng ?
2. Hãy cho ví dụ về ba kiểu xếp lá trên cây.
- 3*. Những đặc điểm nào chứng tỏ lá rất đa dạng ?

Bài tập

Lấy tất cả các lá đã mang đến lớp về nhà ép vào giữa những tờ báo cho đến khi lá héo tái đi. Dùng băng dính dính lá vào một tờ bìa rồi tiếp tục phơi cho khô để làm tập bách thảo. Nhớ ghi chú vào mỗi lá : tên lá, kiểu gân, thuộc loại lá đơn hay kép, kiểu xếp lá trên thân, cành.

Em có biết ?

- Cây nong tầm (nguồn gốc Nam Mỹ) có lá rất lớn hình tròn, mép lá cong lên, nổi trên mặt nước, một em bé khoảng 2 – 3 tuổi có thể đứng lên trên mà không bị chìm.
- Cây bông bong mọc dại ở các bụi rậm, lá rất dài mà người ta thường gọi là dây, có thể dài tới hàng chục mét. Bông bong là cây không có hoa.